

EKONOMİK COĞRAFYA

Doç. Dr. Nuri YAVAN

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Coğrafya Bölümü
Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı
nuri.yavan@ankara.edu.tr

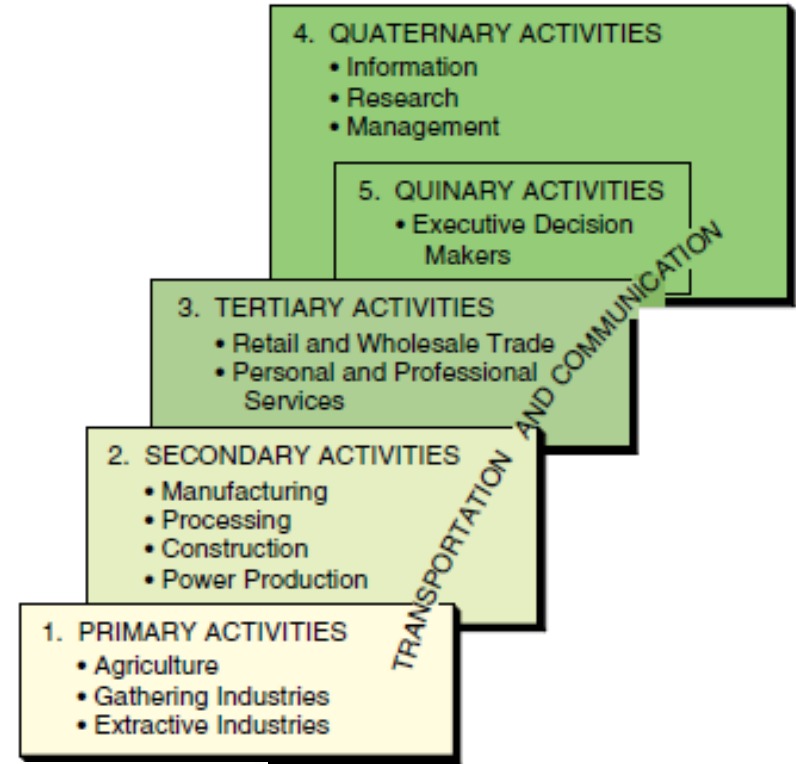
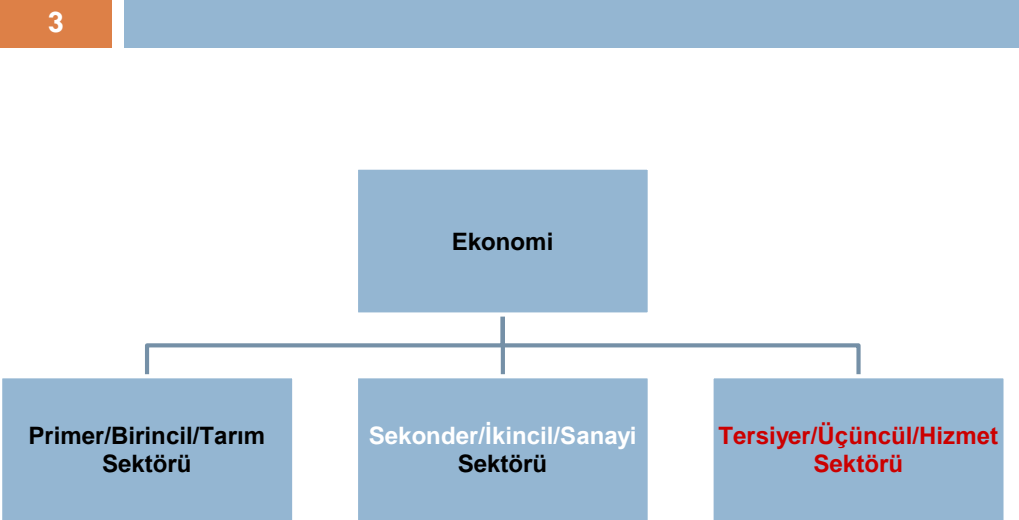

EKONOMİK FAALİYETLERİN SEKTÖREL YAPISI

- **Dersin İçeriği**
- Ekonominin Sektörel Yapısı
- Ekonomik Sektörler: Üretim Türleri
 - Tarım: Birincil
 - Sanayi: İkincil
 - Tüketici Hizmet: Üçüncül
 - Üretici-Bilgi Yoğun Hizmet: Dördüncül
 - Karar Verici Hizmet: Beşincil

Ekonominin Sektörel Yapısı

3

Sectors of the Economy

Resource-based and Extractive Activities

Manufacturing-based Activities

Service-based Activities

Knowledge-based Activities

Intellectually-based macro-level Activities

categories of economic activity. The five main do not stand alone. They are connected and transportation and communication services and any single sector but common to all.

Ekonomik Sektörler

Primer Sektör

Sekonder Sektör

Tersiyer Sektör

Kuaterner Sektör

Ekonomik faaliyetlerin sektörü

Birincil: Tarım	Hammadde üretimi	Avcılık ve Toplayıcılık, Tarım ve hayvancılık, balıkçılık ve ormancılık, madencilik ve çıkarım
İkincil: sanayi	Mal üretimi	İmalat sanayi İnşaat Enerji: elektrik, gaz ve su
Üçüncül: Tersiyer	Tüketim odaklı hizmetler İnsanlara ve sanayiye hizmet sağlama	Ulaşım, iletişim, toptan ve perakende ticaret, kişisel ve profesyonel hizmetler, Turizm
Dördüncül: Kuaterner	Üretim odaklı hizmetler: Bilgiye dayalı hizmetler	Bankacılık, sigortacılık, finans, bilgisayar, reklam, danışmanlık, Ar-Ge
Beşincil: Kuiner	En Üst Düzeyde Karar Verme faaliyetleri	ÇUŞ'lara rehberlik eden işletme ve kontrol faaliyetleri, entelektüel faaliyetler

Ekonomik Sisteme Yapısal/Sektörel Bir Perspektif

Ekonomik faaliyetler arasındaki işlemleri gösterir

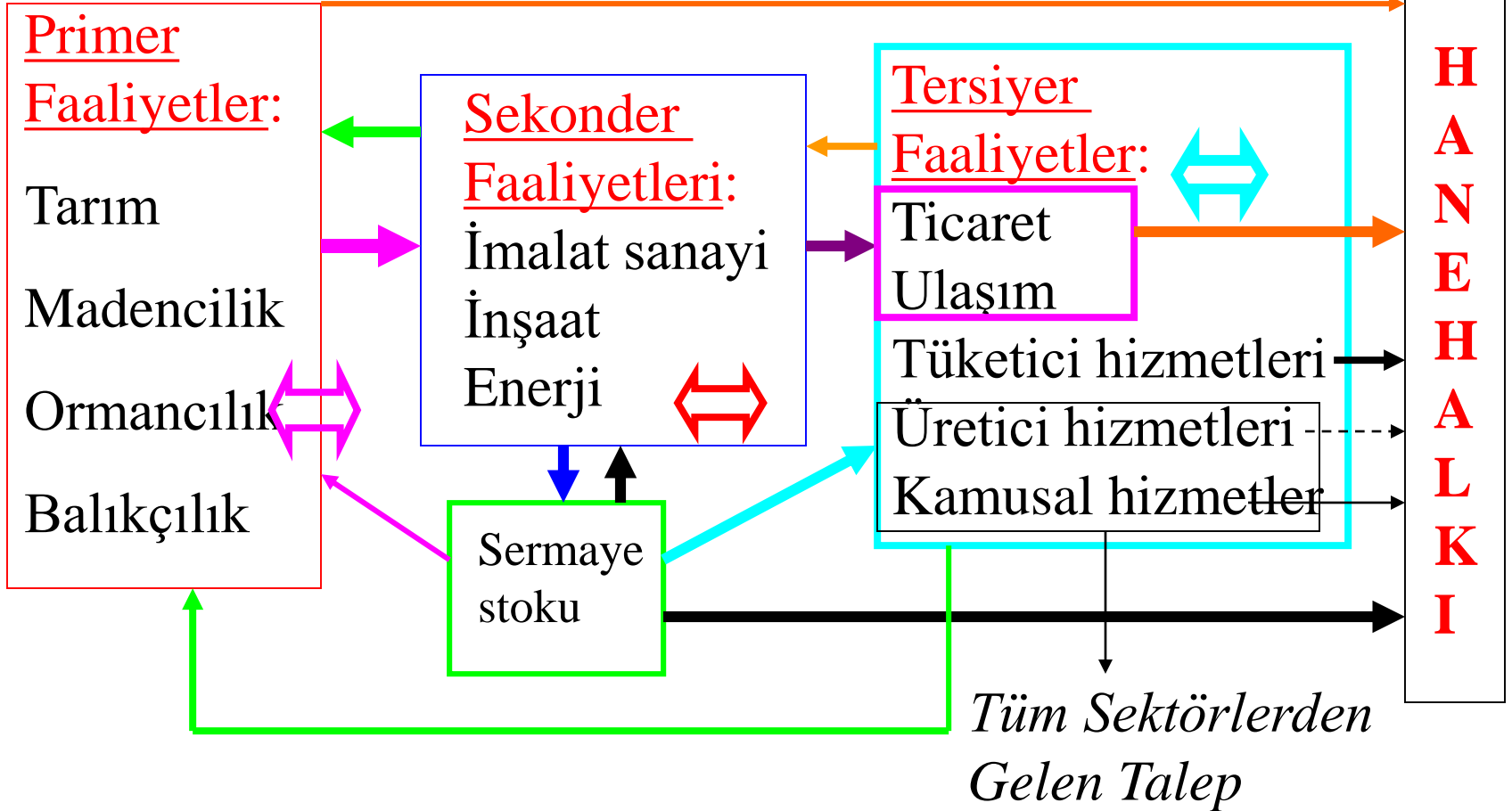

Table 14.2 GNI-based and GDP-based measures for the relative performance of low, middle and high income countries, 2003 (all data in US dollars)

Country groups	Population (millions)	GNI ¹ (\$ billions)	GNI per capita ² (\$)	Agriculture ⁵ value added ⁴ (% of GDP) ³	Industry ⁶ value added (% of GDP)	Services ⁷ value added (% of GDP)
Low income ⁸	2,270	995	439	24	27	49
Middle income ⁹	3,020	5,854	1,938	10	37	53
High income ¹⁰	997	28,119	28,195	2	26	72
World	6,288	34,959	5,589	4	28	68

Table 14.1 Distribution of employment, by sector (%), selected OECD countries, 1994 and 2004

Country	Primary sector			Secondary sector			Tertiary sector		
	2004	1994	Diff.	2004	1994	Diff.	2004	1994	Diff.
Australia	3.7	5.1	-1.4	21.4	23.6	-2.2	74.9	71.3	3.6
Czech Republic	4.3	6.9	-2.6	39.4	42.7	-3.3	56.3	50.4	5.9
Germany	2.4	3.3	-0.9	31	37.7	-6.7	66.6	59	7.6
Greece	12.6	20.8	-8.2	22.5	23.6	-1.1	64.9	55.6	9.3
Japan	4.5	5.8	-1.3	28.4	34	-5.6	67.1	60.2	6.9
Korea	8.1	12.6	-4.5	27.5	33.6	-6.1	64.4	53.8	10.6
Poland	18	23.8	-5.8	28.8	31.8	-3	53.2	44.4	8.8
Sweden	2.1	3.5	-1.4	22.6	25.1	-2.5	75.2	71.4	3.8
United Kingdom	1.3	2.1	-0.8	22.3	27.6	-5.3	76.4	70.3	6.1
United States	1.6	2.9	-1.3	20	24	-4	78.4	73.1	5.3
G7	2.6	4	-1.4	24.1	28.8	-4.7	73.3	67.2	6.1
EU-15	3.7	5.3	-1.6	27	30.9	-3.9	69.3	63.7	5.6
OECD Total	6.1	8.8	-2.7	24.9	28.4	-3.5	69	62.8	6.2

Note: G7: Group of seven industrialized nations – Canada, France, Germany, Japan, Italy, United Kingdom, United States.

Source: Organization for Economic Co-operation and Development in Figures 2005

Ekonomik Sektörlerin Büyüklüğü (İstihdam % olarak), 2013

Ülke	Primer	Sekonder	Tersiyer
Etiyopya	72.7	7.4	19.9
Nepal	66.5	11.2	22.4
Hindistan	49.7	21.5	28.7
İran	17.9	33.8	48.3
TÜRKİYE	21.6	27	51,5
Meksika	13.4	23.6%	62.4
Rusya	7	27.7	65.3
Güney Kore	6.1	24.4	69.5
İngiltere	0.9	18.8	79.3
ABD	1.6	17.2	81.2

1. Primer Sektör

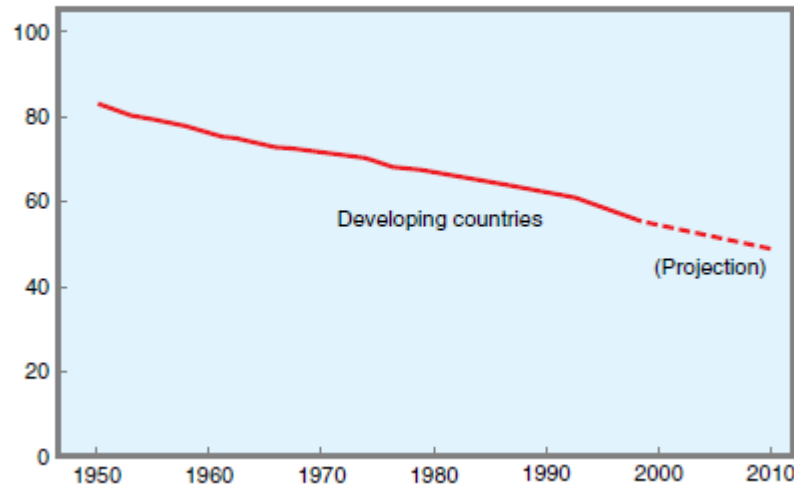
Hammadde üretimi ve çıkarımı

Primer/Birincil/Tarım Sektörü

- Temel maddeleri doğrudan veya dolaylı olarak doğal çevreden almaya dayanan üretim şeklidir.
- Toprakta, denizden ve hayvandan elde edilen ürünler birincil ekonomik faaliyetler grubundadır.
- Birincil sektör grubuna giren faaliyetler şunlardır:
 - (a) Avcılık ve toplayıcılık;
 - (b) tarım ve hayvancılık;
 - (c) ormancılık ve kerestecilik;
 - (d) balıkçılık,
 - (e) madencilik ve çıkarım,
- Bu faaliyetlerden elde edilen ürünler genellikle sanayide (ikincil ekonomik faaliyet) hammadde olarak kullanılır.
- Çok emek ve zaman harcanır , ancak ekonomik getirisi oldukça düşüktür.
- Birincil ekonomik faaliyetlerden elde edilen gelir diğer ekonomik faaliyetlere göre daha az olduğundan ekonomisi bu faaliyete dayanan ülkeler genellikle gelişmemiş ülkelerdir.
- Afrika ülkeleri, Güney ve Güney Doğu Asya ülkeleri ile bazı Latin Amerika ülkelerinde Primer sektör ekonomiyi hakimdir.
- Bu ülkelere örnek olarak Afganistan , Pakistan , Suriye , Nijerya , Hindistan gösterilebilir.

Percent of total employment in agriculture

Index of Total and Per Capita Food Production, 1961–99

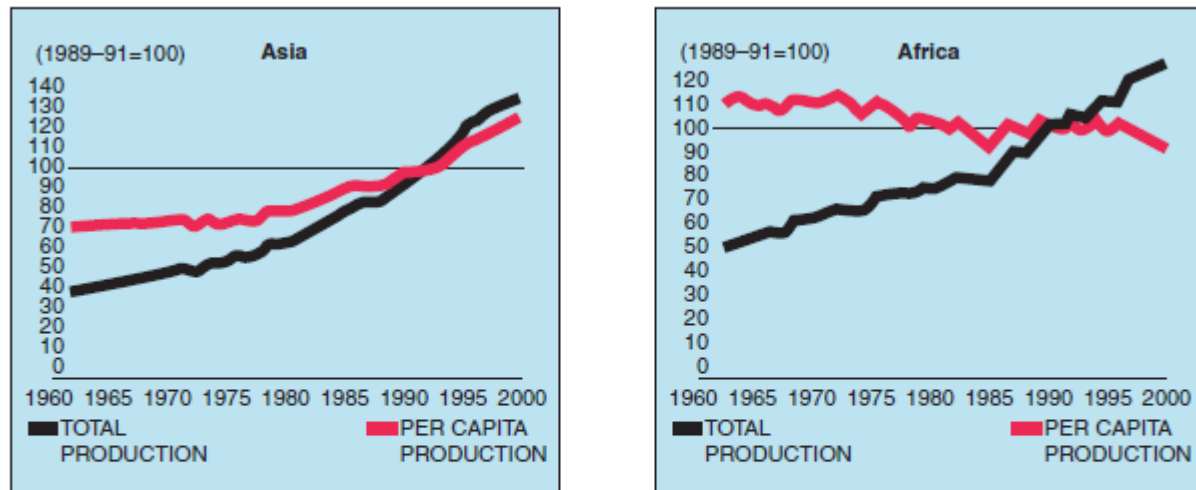

Figure 8.11 Trends in food production, 1961–1999. Globally, production of food crops increased over the last 40 years of the 20th century, but the average annual increase dropped from 3% during the 1960s to 2.4% in the 1970s, 2.2% in the 1980s, and to 1% or less in the 1990s. Although *total* food production has expanded in nearly all world regions (the area of the former Soviet Union is a notable exception), that expansion has not in all cases been reflected in improved *per capita* availability. (a) Intensification and expansion of farming in Asia has resulted in both greatly increased food production and, despite continuing population growth, expanding per capita availability. (b) Population growth has presented a different picture in Africa, where total production of food has steadily grown over the graphed period, but per capita food supplies have persistently declined.

Source: Data from Food and Agriculture Organization, World Resources Institute, and U.S. Department of Agriculture.

Primer Faaliyetlerin dünyadaki dağılımı

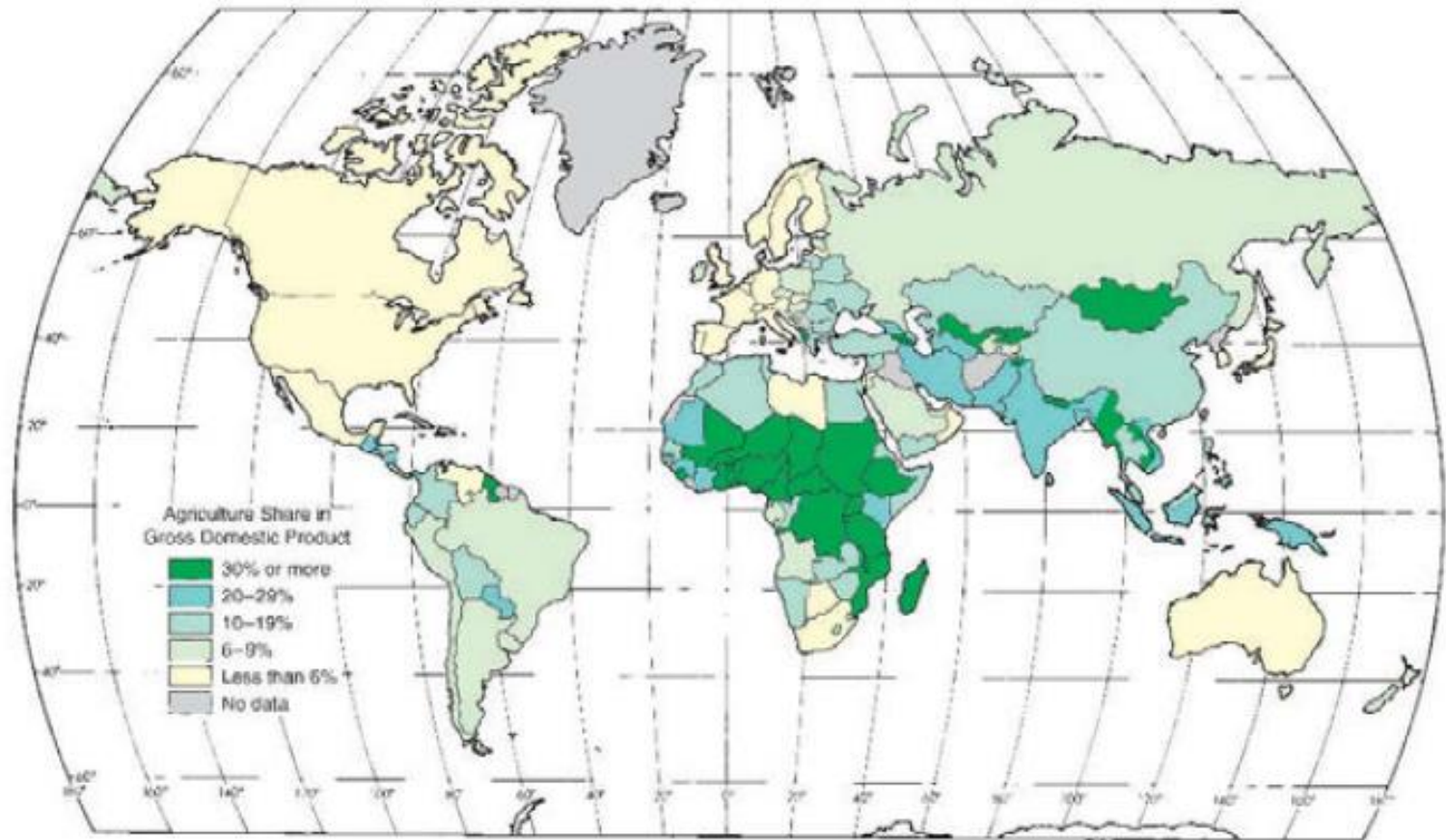

Figure 8.7 Share of agriculture in gross domestic product. Agriculture contributed 30% or more of gross domestic product (the total monetary output of goods and services of an economy) of over 30 countries at the end of the 20th century. Most were small, developing economies with less than US \$500 in annual per capita income. Together, they held 11% of world population, far less than the 30% in 40 countries with similar agricultural importance in the early 1990s.

Source: *The World Bank*

2. Sekonder faaliyetler: Mal üretimi

Hammaddenin veya yarı işlenmiş maddelerin (ara malların) işlenip yeni ürünlere, insanların kullanabileceği şekle dönüştürüldüğü faaliyetlerdir.

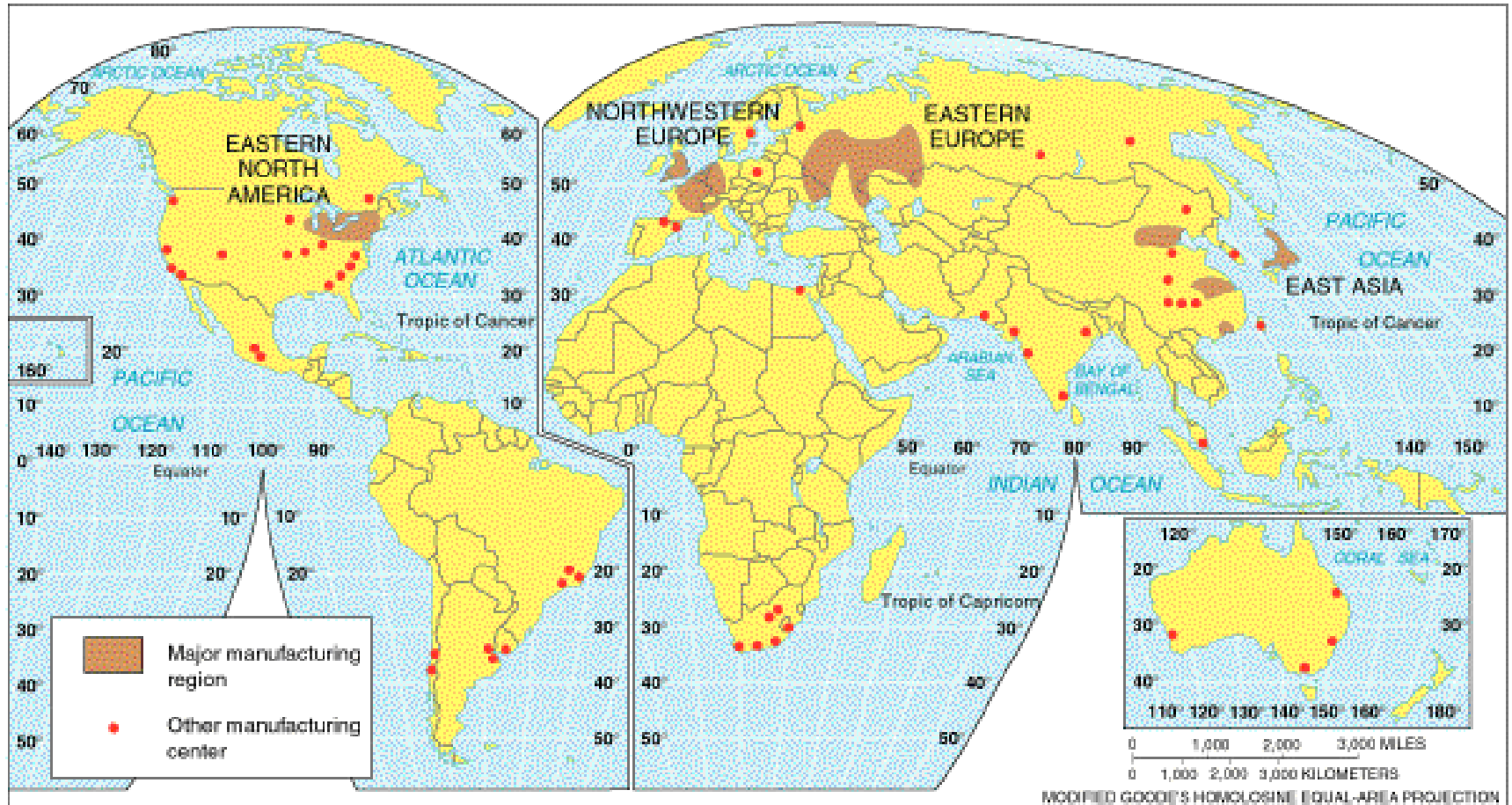

Robotic welding along an automobile assembly line. Increased automation has reduced labor requirements in secondary industrial

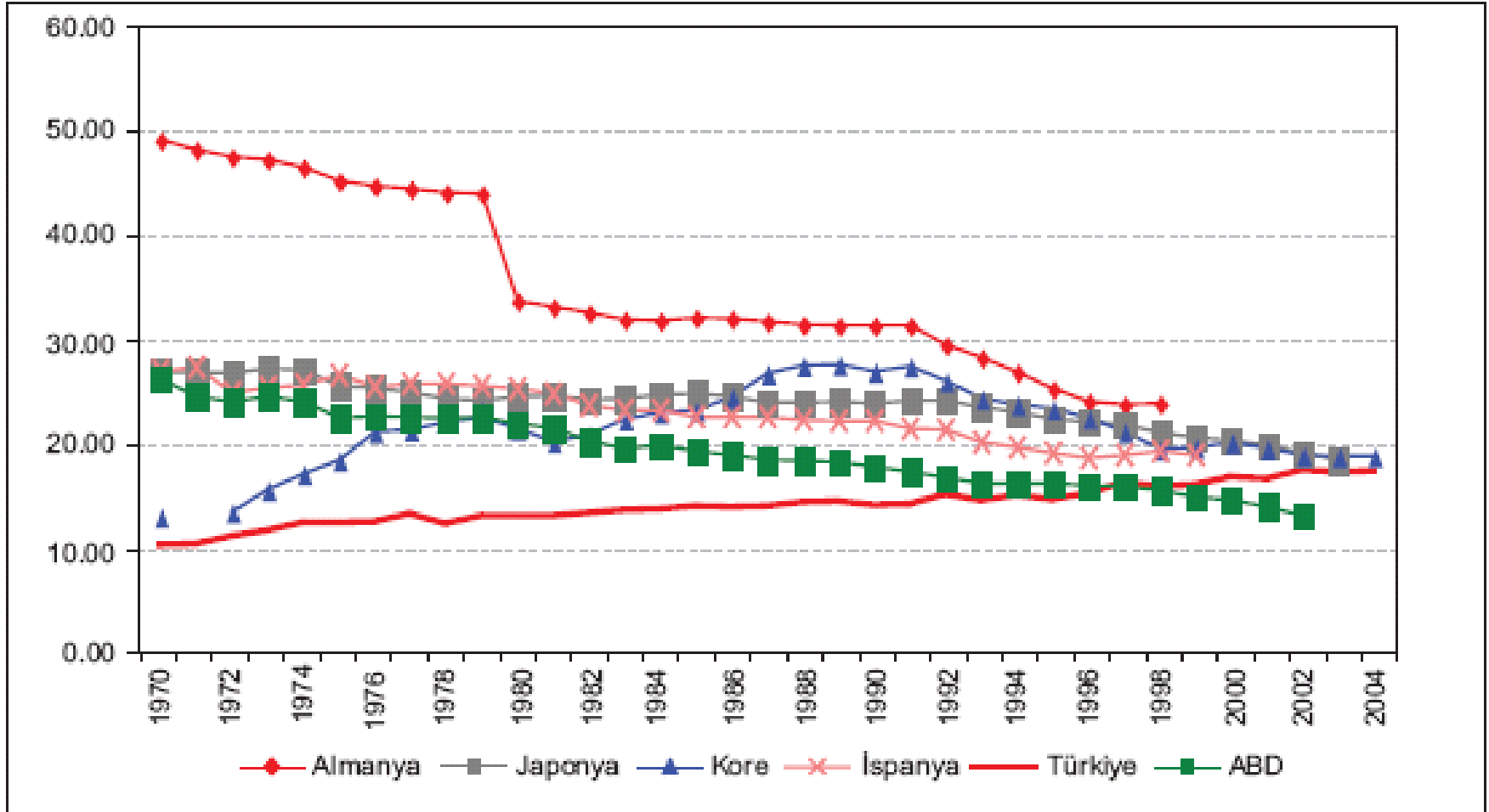
Sekonder/İkincil/Sanayi Sektörü

- Hammaddenin veya yarı işlenmiş maddelerin işlenip yeni ürünler e, insanların kullanabileceği şekle dönüştürüldüğü faaliyetlerdir.
- Bu üretim, tek tek maddelerin daha yararlı, daha arzulanan ürünler haline dönüştürmek üzere birleştirilmesi işlemidir.
- Orijinal malzemenin imalat işlemi sırasında, biçimi değiştirilmiş olur; bu yolla aynı zamanda da bir artı değer kazanır.
- Oyuncaklardan savaş aletlerine, seramik çanak-çömlekten kimyasal maddelere, çeliğe ve dev inşaatlara kadar tüm imalat faaliyetleri bu kategoriye girerler.
- Kısacası sanayi faaliyetleri ikincil ekonomik faaliyetler grubunda dır.

Sekonder faaliyetlerin dünyadaki dağılımı

İmalat Sektörünün Toplam İstihdam İçindeki Payı (%)

Kaynak: World Bank, World Development Indicators, 2006.

3. Tersiyer faaliyetler

Hindistan'da
Çağrı Merkezi

Satış, değiş-tokuş, ticaret ve turizm hizmetler

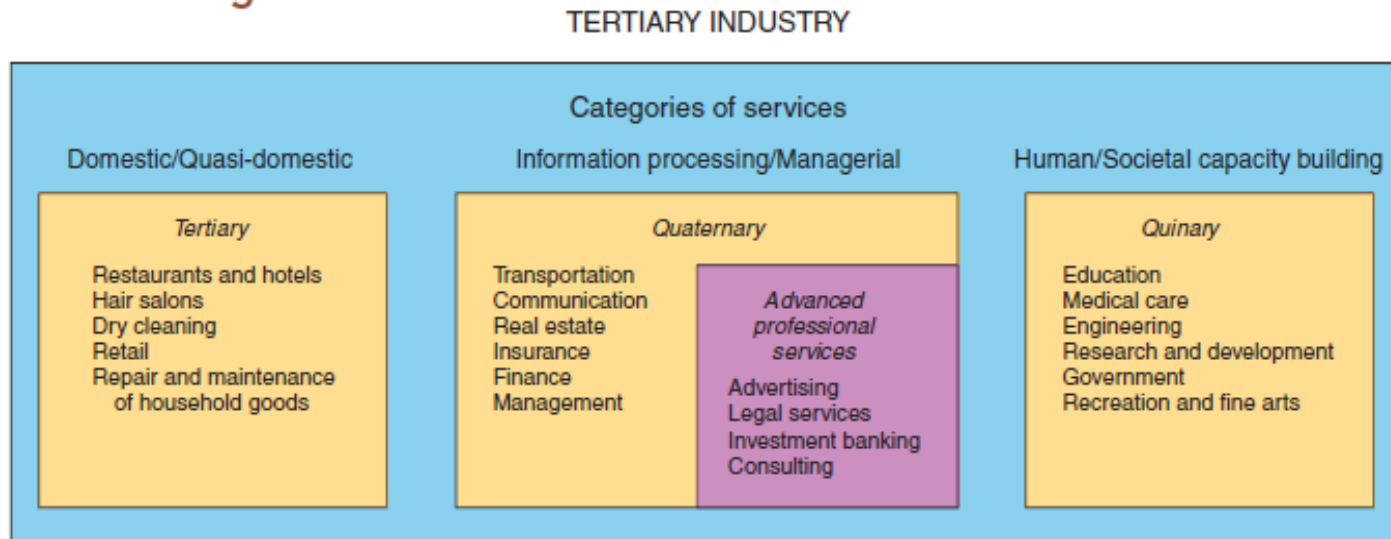

New York
Menkul
Kıymetler
Borsası

Tüketim odaklı hizmetler

Categories of service activities • Figure 10.5

The diversity of tertiary industries has prompted the identification of different categories of service activities. Advanced professional or producer services are a subset of quaternary services that require specialized expertise. Quinary services are those that enhance human and societal capacities for development.

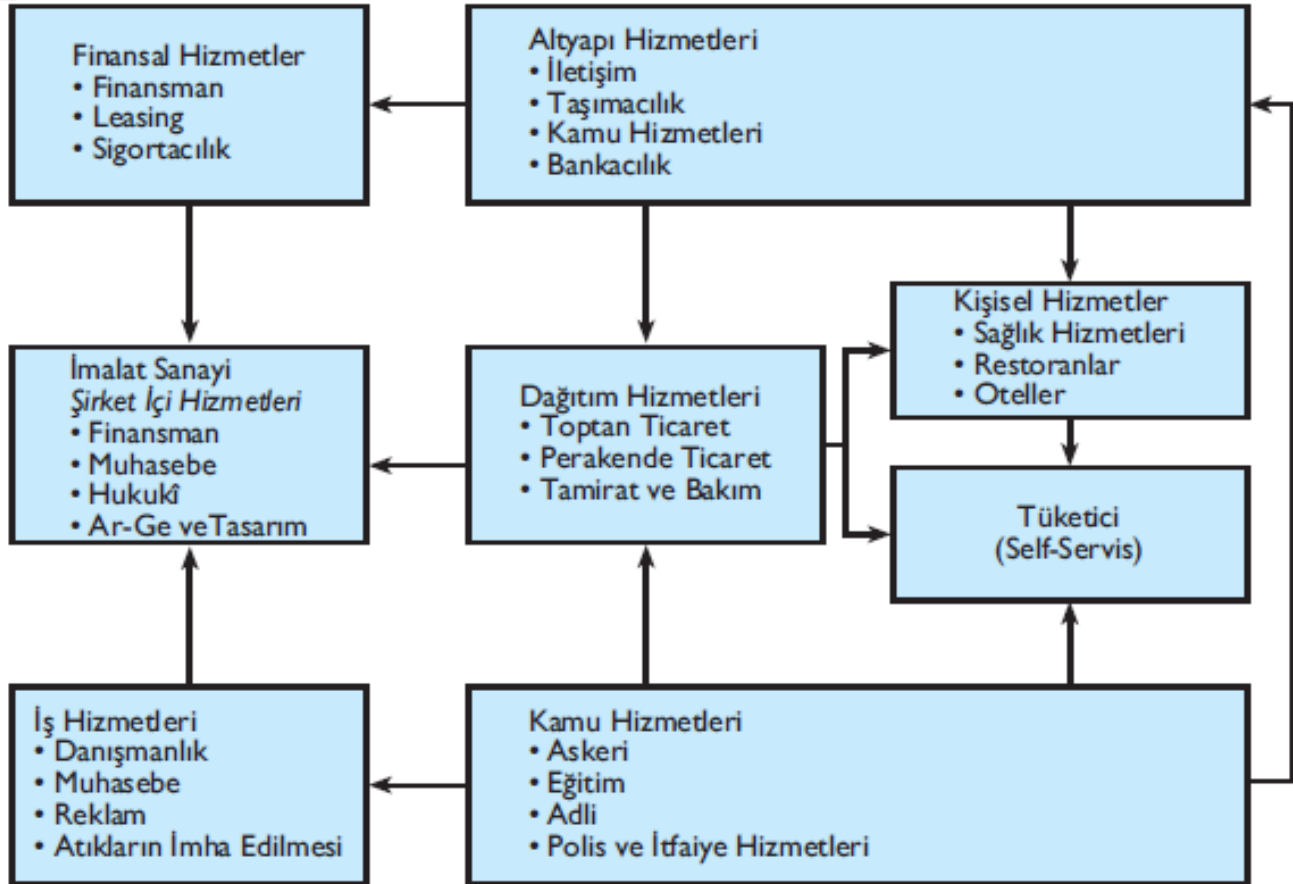

Hizmet sektörünün Sınıflandırılması

Şekil 2.2

*Hizmetlerin
Ekonomideki
Rolü*

*Kaynak:
Fitzsimmons,
J.A. and
Mona J.
Fitzsimmons,
(2011).*

Hizmetlerin dünyadaki dağılımı

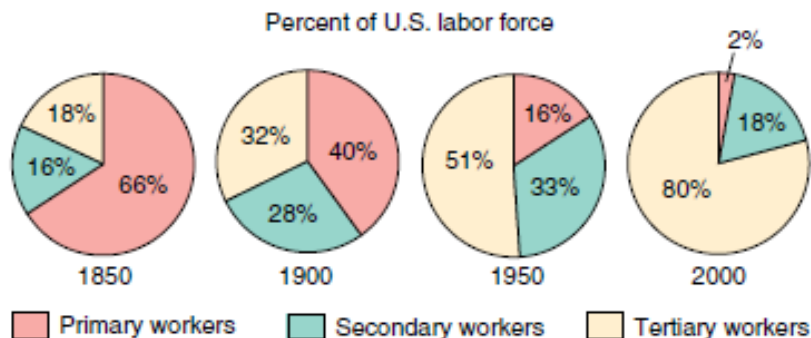

Figure 9.25 The changing sectoral allocation of the U.S. labor force is a measure of the economic development of the country. Its progression from a largely agricultural to postindustrial status is clearly evident.

TABLE 9.1 Contribution of the Service Sector to Gross Domestic Product

Country Group	Percentage of GDP		
	1960	1980	2000
Low income	32	30	38
Middle income	47	46	58
High income	54	59	65
United States	58	63	72
World		55	62

Source: World Bank

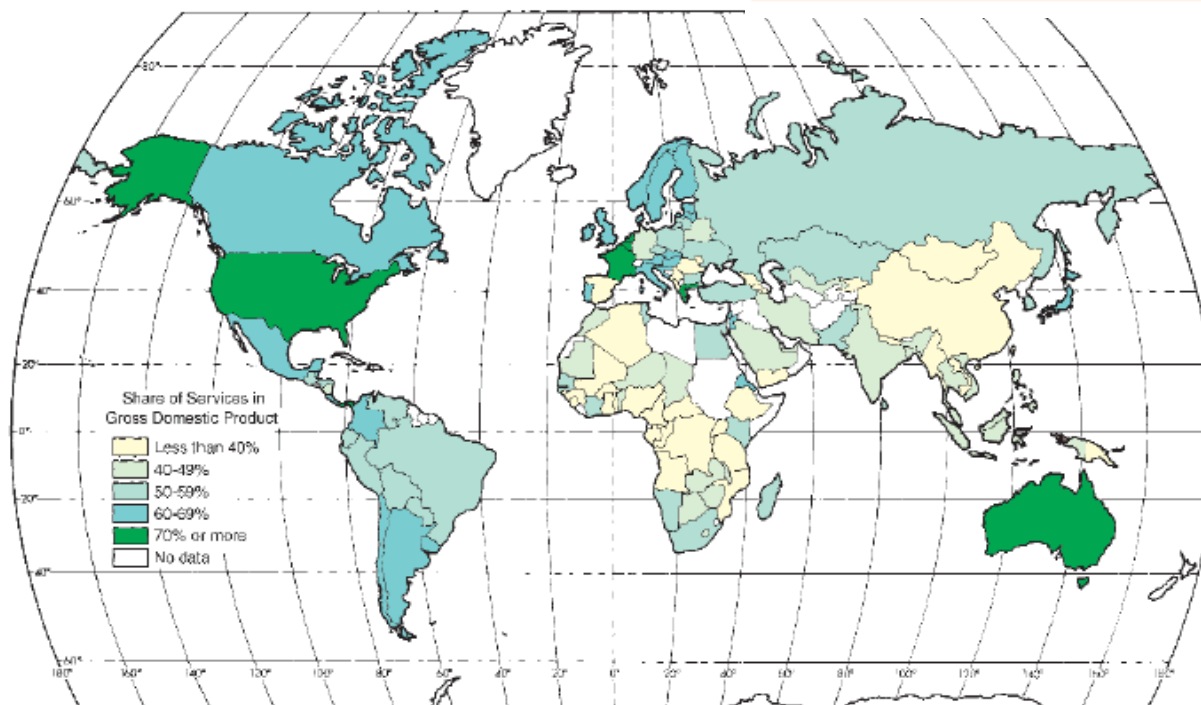

Figure 9.26 Services accounted for nearly two-thirds of global GDP in 2000, up sharply from about 50% twenty years earlier. As the map documents, the contribution of services to individual national economies varied greatly, while Table 9.1 indicates that all national income categories shared to some degree in the expansion of service activities.

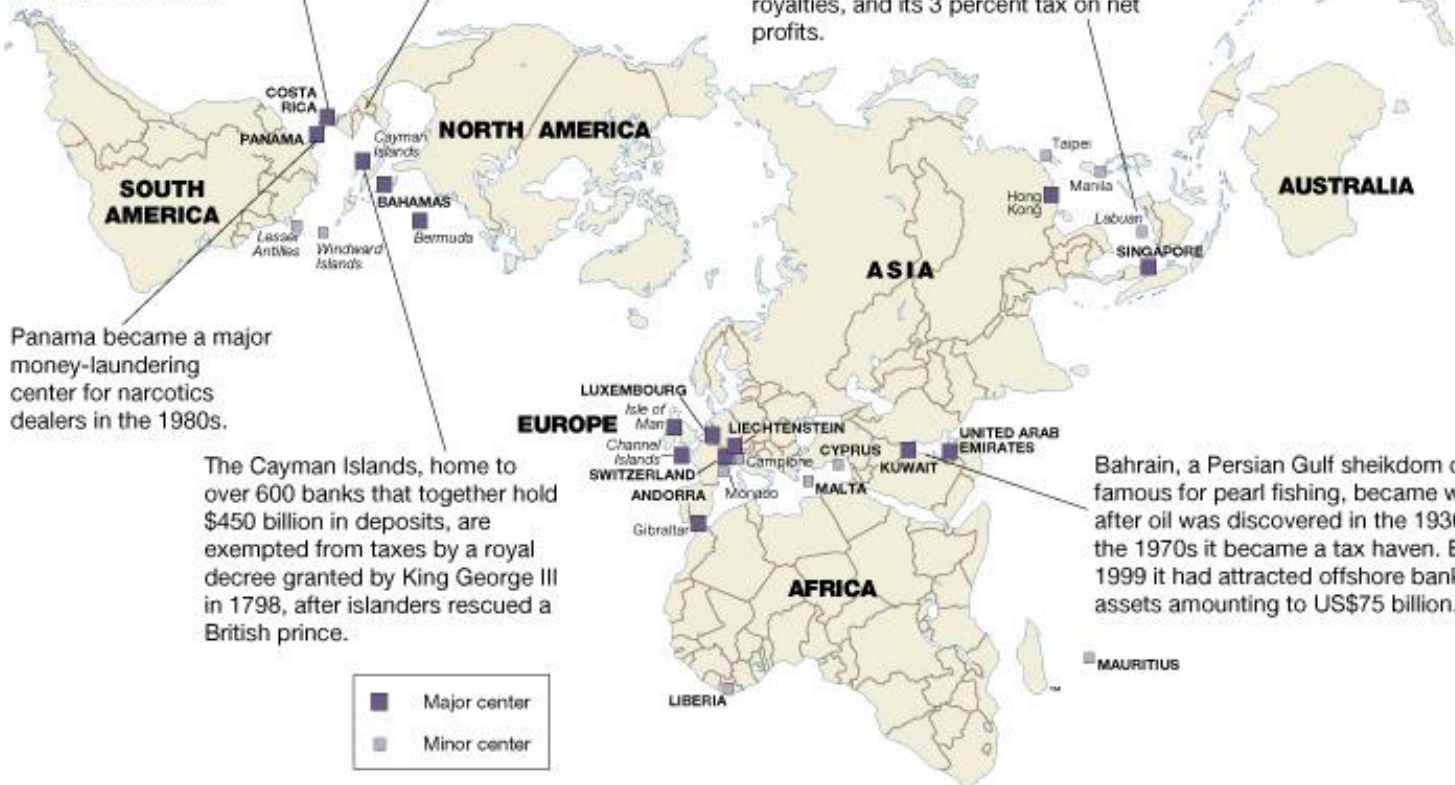
Off-shore finansal merkezleri

In addition to its role as an offshore tax haven, Costa Rica has become a haven for "pensionados"—retirees from North America who enjoy landed immigrant status, a public health-care system, and no taxes on their pensions, dividends, or trust earnings. In 1999, about 55,000 former Canadian residents and about 125,000 former U.S. residents were living in Costa Rica.

Belize set up shop as an offshore financial center with a 1989 law that authorized "International Business Companies" (IBCs)—anonymous, tax-exempt companies that can be set up with just \$100 without the owners ever setting foot in Belize. By 1999, over 1800 IBCs had been established.

Labuan, formerly a penal colony and pirates' lair, has been deliberately established as an International Offshore Financial Center by the Malaysian government in order to attract business from Hong Kong and Japan. By the mid-1990s nearly 30 banks and almost 300 companies had decided to take advantage of Labuan's zero tax on dividends, interest, and royalties, and its 3 percent tax on net profits.

Vanuatu, in the New Hebrides, has no laws against money laundering, no asset-seizure laws, no foreign-exchange controls, and no personal or corporate income taxes. About \$60 million passes through its banks every day.

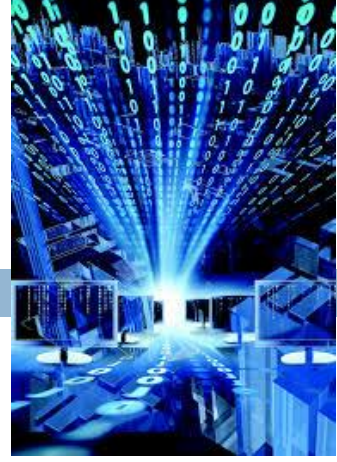

Panama became a major money-laundering center for narcotics dealers in the 1980s.

The Cayman Islands, home to over 600 banks that together hold \$450 billion in deposits, are exempted from taxes by a royal decree granted by King George III in 1798, after islanders rescued a British prince.

Bahrain, a Persian Gulf sheikdom once famous for pearl fishing, became wealthy after oil was discovered in the 1930s. In the 1970s it became a tax haven. By 1999 it had attracted offshore banking assets amounting to US\$75 billion.

4. Kuarterner faaliyetler

Bilgi ve enformasyon işleme faaliyetleri

Tablo 4: Bilgi Yoğun Hizmetler

• Muhasebe ve mali müşavirlik• Mimarlık ve inşaat ile ilgili hizmetler• Bankacılık ve diğer finansal hizmetler• Donanım da dahil olmak üzere bilgisayar ve bilgi teknolojisi ile alakalı hizmetler• Dizayn hizmetleri• Çevre ile ilgili hizmetler (çevre düzenleme, atık kontrolü, geri dönüşüm hizmetleri ve gözlemleme)• Sigortacılık hizmetleri	• İşe alma ve teknik personel tedariki• Hukuki hizmetler• Yönetim danışmanlığı• Piyasa araştırmaları• Pazarlama ve reklam• Ar-ge danışmanlık hizmetleri• İletişim hizmetleri• Teknik mühendislik hizmetleri• Teknoloji yoğun eğitim hizmetleri

Üretici odaklı hizmetler

5. Kuiner faaliyetler

- En Üst Düzeyde Karar Verme faaliyetleri
- Kamu ve özel sektörde, büyük organizasyon ve işletmelerde üst düzey karar verme ve yönetim faaliyetleri
 - ÇUŞ'ların Ceo'ları, Genel müdürleri
 - İcra kurulu başkanlıkları

Üst Düzeyde Karar Verme Faaliyetleri

